

ILAFISKED

TIDSSKRIFT FOR NY LITTERATUR

#17 · 1998

REDAKTION: ROLF HØJMARK JENSEN OG CARSTEN RENÉ NIELSEN. ILDFISKEN
UDKOMMER TRE GANGE ÅRLIGT. ABONNEMENT: 100 KR. ÅRLIGT, 40 KR. PR. NUM-
MER I LØSSALG (PRISERNE ER INKLUSIV MOMS OG FORSENDELSE). EKSPEDITION OG
REDAKTION: ILDFISKEN, SKOVVEJEN 69 B, 2.SAL, 8000 ÅRHUS C. Tlf.: 86 76 37 47.
HJEMMESIDE: WWW.POESI.DK/ILDFISKEN. E-MAIL: CRN@GET2NET.DK. UDGIVET MED
STØTTE AF KULTURMINISTERIETS BEVILLING TIL ALMENKULTURELLE TIDSSKRIFTER.
GRAFISK DESIGN: PER ANDERSEN. TRYK: WERKS OFFSET. © BIDRAGYDERNE OG
ILDFISKEN. ISSN 0906-5202.

Mågeme flyder øverst i lyset, det er morgen. På maskinstationen ånder mejetærskerne gennem skorstenene, det må man gå ud fra. Hvor længe skal den grønne traktor bruge på at ruste op? Lad os følge efter den måge der. Går I med til stranden? Det er morgen så bølgerne har endnu ikke sagt alt. De flytter rundt på hinandens skrig, mågerne. Den store sorte sten lå på marken i sommers, jeg har ridset mit navn, men det er allerede slidt. Kan mågerne kende den? De skriger, måske vil de ikke sige noget med det.

Det var en mergelgrav. Og den druknedes mor løb rundt ved motorvejen som en hovedløs høne. Rød cardigan over gul t-shirt, birketræerne som altid. Bortset fra det kommer dagene en efter en, ligesom haverne. Det er kun her, i denne orden, en vindharpes tilfældighed er uhyggelig. Jeg var dernede i dag, sivene er blege og knækker så let. Enhver ville kunne se en druknet oppe fra vejen. Der lugtede af råddent vand. Hvis jeg sagde: Sådan et parcelhus kan glide ud i mørket, ville du svare: Nej, se, dagen har sat kroge i gavlene. Det er noget vrøvl, men du bor her, måske er det derfor.

Esther Williams, hun lever endnu, men på halv kraft så at sige. Centrum for 40'ernes svømme-musicals. Undervandsstjernen: »Hun gør det at være våd til et udtryk«. Brystsvømmende i mangrovesumpen, for det meste i studiepølen. Uden hendes indsats havde synkronsvømning sandsynligvis aldrig fået den olympiske blåstempling. Hun lærte hurtigt, ikke mindst at smile under vand uden at drukne af det. Uforlignelig til at holde sig i billedet efter et udspring. Hvordan havde De det med altid at optræde afklædt og våd Miss Williams? Mit største problem var læbestiften, ikke kuløren. Sol løber man jo aldrig tør for. Jeg drømmer stadig om luftblærene i kæder henover min ryg og regis-sørens blege hånd under vandet, den giver tegn, det er nok Esther, vi stopper for i dag.

Før isen var her og overhovedet havde chance for at smelte hvilede homo erectus ved dette vejkræds, og vejdirektoratet mødte intet folkeligt pres, ingen ville have rundkørsel, ingen familier viklet ind i rendegravere. Så smeltede isen. Ved Søren Rast, på den opkørte asfalt med hullerne som langturschaufførerne kender og undgår, stod pludseligt rensdyrflokkene og lokkede nomaden op i mennesket, der boede syd for grænsen dengang. Videre, brænder det meste og drager videre, kommer der nogen efter os må de lede efter indicier i køkkenmøddingerne. Langs hovedvejen stiller vi gravhøje og dysser for i det mindste at kunne finde hjem.

Enkelte sider er forsvundet. Men det kan godt lade sig gøre at finde vej gennem den manglende kort over Midtjylland, det er alligevel bare kvadrater og grå muld, fyrretræer. Plovfurer og harer. Så længe der bor nogen herude må vi komme her. Brunkulslejren, lad mig køre. Sandet skrider ikke mere under den mindste bevægelse, men dengang. Vandhullerne er blege, men dybe nok til os. Så du farverne inde i krattet, måske har nogen smidt affald? Vinden lægger sig, musvågen sidder dér. Det er den rigtige vej. Jeg kan kende skyerne, vi er hurtigere end dem.

Minna fra Vojens har en mobiltelefon, og voldsomme blødninger. Mojn. Grethe Nebel, øverste gynækolog på Glostrup Sygehus vil ikke udtale sig om sine patienter, slet ikke tilrejsende. Det er ikke muligt at sige noget eksakt. Om der bliver tale om varige mén. På vej over et Fyn i tåger, de må se at få gjort noget ved stationen i Middelfart, farveløsheden selv.

Stranden sorterer muslingeskaller og bøgeblade. Det er underligt at bølgerne har ryggen til. Her har et rådyr spadseret og trykket sandet fri af dets mønster. Hvorfor står du derhenne som om du skulle vælte? Er du da et træ? Ud over skrænten, som ellers udskiller okker, et bøgetræ. Hver eneste gang jeg ser væk sættes nye bølger i sving. Horsens Fjord, sydsiden. Solen kommer her sjældent, det forklarer at stranden er så smal. Rådyrene, bader de? Kom nu. Det er unaturligt at stå stille så længe.

svalernes stilhed
i en blæksort nat
folder sig ud
til et digt
der smyger sig
ind til en hofte
et bølgeslag
i en hånd
deres smidige halespidser
forsvinder stigende
ind i kys
henover kroppen

△

tropefisks bløde buges
blink venden
i et mørke
et øjenlågs glippen
henover æblets afgrund
synker sammen
på bunden
til et ubesvaret spørgsmål

△

glassplinters tynde skarpe
blodsmag i en mund
en flænge fra en kant
glider ind i øjets blik
hudafskrabninger smurt
larmende udover knæ
skinneben
skåret
blå blink gnistrer
ambulancehurtigt
flåes og spiddes tanker
i et nu
indre blødningers
læsioners biluheld
et sammenkrøllet
smadret karosseri
emmer
rasende af fart
en lyst til at smadres
mod en nat

Idag havde han det ikke rart. Han havde ikke sovet særlig godt og gik udenfor. Det første han gjorde, da han kom ud på gaden, var at se på himlen. Det syn brød han sig ikke om. Der var et hul. Lige dér hvor himlen skulle være. Han tog sin ene hånd op af lommen, og gennemsøgte hullet. Der var ikke rigtig noget. Kun en gammel lommeregner, et par skyer og en regnbue. Den smed han fra sig på jorden under sin venstre sko, og derefter også skyerne og lommeregneren, idet han afskyede tal og tabeller, inden han igen gik op i lejligheden. »Jeg fryser og jeg har taget den blå trøje på. Den er jo så varm«. Det siger han lige nu ind i et telefonrør i et andet værelse, men der er ingen der svarer. I hjørnet af rummet er der mange pæne møbler og et maleri, han ikke selv har malet.

Væggene begynder at bevæge sig. De bliver mindre. Og mindre. Og de får en anden farve. Den skifter hvert tredje minut. Det er lige om lidt, tænker han, og går ud af stuen for at hente et glas vand. Nu er han i køkkenet. Der er koldt og der er et hul i glasset, både foroven og forneden. Det plejer ikke at være sådan. Vandet falder ned på gulvet. Han stopper det med en finger. Bagefter, da han bliver spurgt, husker han ikke hvilken finger, han brugte. Det var vistnok en af dem på højre hånd. Han går ind i stuen, hvor væggene har skiftet farve mens han var væk. Nu er de grønne.

For to uger siden var der en, han kendte, der døde. Det var vist noget familie. Det stod der i brevet. Igår gik han til begravelsen. Henne i kirken og bagefter udenfor, ved nogle træer, og mens det regnede. Det stemte bare ikke. Det var noget med luften. I kirken. Og ansigterne. De var alle forkerte. Og navnene var heller ikke de rigtige. De hed noget andet end sidst. Ymer og Svømmehal og Bildæk. Og der var ikke et hul. Men selv gjorde han, som man skulle. Blomsterne bandt han fast til en sky, tissede i bukserne, fandt fire stikkontakter og en lille hund bag nogle buske, som han først spiste, da det blev tirsdag.

Den morgen stod solen op bag træerne. Den placerede sig øverst på himlen over fem grå skyer. Og faldt så lige ned i hans øjne. Han lå i sin seng og havde sovet hele natten, men nu var solen altså i hans øjne. Han stod op og forsøgte at få den ud. Han stak først sine fingre ind i øjnene, og da det ikke hjalp, så også armene. Lige lidt nyttede det. Solen var der stadig. Den brændte både i øjnene og bagved. Og den begyndte nu for alvor at irritere ham. Han tog sine morgentøfler på, iklædte sig det grønne sæt tøj og gik ud i stuen. Han tændte – som han altid plejede – lyset over spisebordet, men slukkede det igen, da han så, at det ikke var nødvendigt. Dernæst gik han hen til bordet, hvor han udvalgte den mest slidte af de to stole. Denne vendte han på hovedet, førte det ene ben op til ansigtet, og stak det ind i det højre øje. Der skete ingenting. Han var nu vred. Han pressede med alle sine kræfter stolebenet endnu længere ind, og hørte nu en svag, tørt knasende lyd. Han gentog dette med det venstre øje, hvorefter han så sig rundt i rummet. Med tilfredshed noterede han resultatet: Nu var solen endelig gået ned.

ET SYN

England nu flyder dit fældede kvæg
nedad Thames din stolte flod
haster mod udmunding mod den store
spredning, hvem bryder ud for at svømme
i eksil ved Blåvands Huk?

De stimer den dybeste søvn
på samlebåndet Thames
svaneelskeren
vragtyggeren
Thames
Thames aldrig helt den samme
Thames en bevæget bevæger

Asmeth Metash

Hatsem Smathe

Themas Hamset

Langs bredden:
masserne betragtende
gennem evindelig knipsen foto
videosimren kikkert –
en maler tar skizzer
en anden står og tænker sit
at være er at blive set
nogle græder
drengen vil gå på floden
springe fra dyr til dyr –
mågernes overdøvende ekstase

Lavt står helikopterne
verden får billeder
Ganges glør

Po svulmer op
et øjeblik holder Amazonas på sit vand
med tulipaner fyldes hollandske kanaler
elve bestiges af yngelstræbende laks
Niagara Falls rødmer
Nilen sukker ved Suez
gletschere mere end mumler
Bermudatrekantens mave tænker: Gid –
På Volga er der ingen Polka
Hoang Ho ved ikke hvilken farve den skal stå på
hjul tordenknirker på deres Mississippi
stille padlen på Gudenå
Moldau vil hellere være en sø
Donau er der knap så schönen
siv fra Rhône sladrer med siv fra Liffey
i Sevilla fnyser en tyr sig hvid og urørlig
i Herning bliver ungsuet lidt ældre

Atlasiansk bærer Thames sit tømmer frem
til fabrik

Og nu nærmer feltet sig roerne

Oxford og Hambridge
optaget af hinanden
ligefør start og starten sættes
i værk, årerne fanger
ikke ugler men andet godt
snart pakket ind
af døde bøffers blikke
cowed into the seachase

Thames
styrmand af næsten egen nåde

Flodens låg fodres med hagl
giver efter, dybe huller
dybe huller i bov skank og mellemskært
var det ikke en hale som forsøgte

at rejse sig fra sin iblød-
sathed for at vifte de isede
fluer bort med sædvanlig
elegance?

Smogbesmykkede London passeres
fra Towerbridge kastes blomster og alonedone boy
springer ud skyen nu voldsom
kirkerne bræger
hundene kakofonerer
katte uanfægtede
en slange skifter fra West Ham til Chelsea
ti små grise sidder på pub og cherieufaterniserer
glem ikke Boswells besøg i Dollys Stegekælder, Paternoster Row

henover over Thameskolonnen smutter en plasticpose

et par drenge lader en hob hurtigt indsamlede sten
akkompagnere haglets kødhengivende
fald

Big Ben slår over den vandkolde steg
og sluserne følger sig før kvæget flyder
in the Streets of London

mens Herrens ånde græsser
på nøgne marker
i tavse enge
till the cows come home

Østen for nullet:
Skibe på vej op
pakkes ind og endnu har menneskene
ikke haft brug for en kvægbryder

Ved bredden står Narcissus og ser
ekko af skvulpende kød
bremselarver vokser ud af deres døde værter
og skriger

Fra hver sin side peger
piletrær sig ud
og se

se nu stiger regnens bro
af flodernes farver
Venus til hest
en stor vrinsken basker
henunder broen
den store Pan fløjter
tralalala gosch synger
han er død
takker og bukker
i nymfeskød

Stille pløjer kvæget
fiskeren kapper linen
et æble forsvinder i kødet
det tragter op, Thames
hvisker de umælende ud
Nordsøen Toreadore
den endelige malkning
dødens homogene
industri

Og se:

luftballoner
kroppe udover rælingen
video- og fotoapparater skuer dybet
op i hukommelsens
gab

Og natten kommer
Månen samler sit lys
kaster det brændende
på en udvalgt

Længe
Vugger
Bålet

FORANDRINGER PÅ ØEN

Om aftenen blev farverige biller udklækket.
En af dem kravlede op på min bordplade
og faldt i søvn i en tom notesbog.

Skal jeg skrive noget om dig?
— spurgte jeg ham.
Billen vågnede og sagde: Vær ikke bange.
I morgen vil tågen forsvinde.

TROLDMANDEN FRA NUUK

Giv først penge
til vagabonder.

Stå bagefter på
hovedet og vent:

En lille spurv eller
politiet dukker op.

EN NAT HOS LEMONIS

Olivenlundene ... Vores blæksprutter
lugter af brændte bildæk.
Her fødes og dør mennesker
med græskarfrø i munden!
— praler en snedig Lemonis. (Hans børn
stjæler småpenge fra mine lommer ...)
Grinende bestiller jeg den næste
retsina: For at holde ud til morgenen,
igen skal jeg ære en tradition.

VILLA ANNEMETTE

Et rustent skilt: År 1962.
(Pølsernes skrig fra en nærliggende
grill-bod). Hunden gik bort
straks efter licitationen.

DEN PENDULERENDE KUNSTNER

INTERVIEW MED PABLO HENRIK LLAMBIAS

– Pablo Llambias, vil du starte med at præsentere dig selv som forfatter? Hvem er Pablo Llambias?

– Der er to poler i mig. I den ene afsøger jeg felter, jeg ikke rigtig har styr på. Det, der interesserer mig for tiden, er følelsesoverskridende ting. For eksempel er jeg lige begyndt at synge. Det har jeg aldrig turdet tidligere, men nu går jeg til sang og gør så meget ud af det, at jeg har fået fat på nogle jazzmusikere, som jeg skal i studiet med. Jeg har aldrig prøvet sådan noget før og kommer fuldkommen uden mikrofonerfaring. Jeg har ikke turdet at tro nok på mig selv som sanger, så det er et stort skridt. I den anden pol er jeg den, der godt kan lide metalaget. Den som gerne vil komme så mange metalag i sin bog, at den egentlig ikke lader sig fortælle. Men som forfatter forholder jeg mig aldrig til bogen som sådan. Den er det ultimative metaskridt, som jeg aldrig vil overskride.

– Ser man på din debut, *Hun har en altan*, kan man vel læse den mere jævnt som en kærlighedsfortælling og en historie om en graviditet. De to ting betyder en helvedes masse ting for jeget og sætter gang i de mange historier, som bogen er udgjort af. Kan man sige, at du på den ene side er udpræget metalitterær og på den anden side ret selvbiografisk. – Du har jo en søn på 2 år, og det passer kronologisk fint med udgivelsestidspunktet for *Hun har en altan*.

– Det kan man godt, men holder man de to træk sammen, bliver begrebet selvbiografi meget svært at have med at gøre. Ordet »selv« i »selvbiografisk« vil på en måde altid være fup! Jeg mener ikke, at *Hun har en altan* er et sandfærdigt billede af noget som helst, men jeg vedgår mig gerne blandingen af de to elementer.

– Holder vi fast i jeget i *Hun har en altan*, så er det påfaldende, at det ligesom dig har spillet musik og lavet film. Du har blandt andet været involveret i filmen »Führer, Volk und Vaterland«. Du har altså flere forskellige kunstarter med i bagagen?

– Grunden til at jeg lavede filmen »Führer, Volk und Vaterland« sammen Hosea Che Dutschke var, at jeg interesserer mig for måden, folk fortæller deres historie på. Filmen er en interviewfilm om tyske østfrontsoldater, som vi optog i Tyskland. I filmen interesserede jeg mig for, hvordan disse mennesker fortalte om deres liv, og hvad det var, de fortalte. Jeg var ikke interesseret i, om de var nogle dumme svin eller ej, det handlede mere om at finde ud af, hvordan fortællingen var konstrueret. Det spændende ved dem var, at de helt klart havde et problem med at forklare sig. Nogle af dem

afsang SS-sange med løftet arm og græd! Andre beklagede dybt. Alt dette var vi sådan set ikke interesseret i. Det, vi forsøgte at finde ud af, var, hvordan de fortalte op ad den moralske konflikt. Tager vi atter tråden op om det selvbiografiske element i *Hun har en altan* igen, så er jeg interesseret i, hvordan man kan fortælle op ad en virkelighed. Om det så er sandt eller ej spiller ingen rolle. Når et barn sidder og ser på en myretue, prøver det at konstruere en betydning af den. Det prøver at rekonstruere myrernes funktioner, prøver at forestille sig, hvad der foregår inde i myretuen. Og i og med, det gør det, producerer det også en fortælling. Det er simpelthen den måde, forståelsen er konstrueret på. I forlængelse heraf kan man sige, at når man senere i livet ligger sammen med en kvinde, ligger man i et plasma af taktilitet: overflade, form, farve og følelser. Ens opfattelse forsvinder ud i et uendelighedspunkt af oplevelse. Det er altid mere, end man kan skrive. Lige præcis taktiliteten forsvinder altid i forhold til beskrivelsen. For at kunne forstå det, konstruerer man en fortælling. Det at skrive er bare en fortsættelse af den fortælling, jeg hele tiden konstruerer. Jeg har altid gjort det, længe før jeg blev forfatter. Men på en måde ville det ikke undre mig, hvis jeg en dag holdt op, for når jeg skriver, sætter jeg så at sige bare en pen for enden af selve konstruktionen. Og i og med at jeg ikke altid har skrevet, vil jeg også kunne holde op igen. Men fortællingerne fortsætter sådan set alligevel med at dannes.

– *Hvordan kan det være, at du er gået via musikken og kunstakademiet over i prosaen?*

– Jeg holder af at tro, at jeg sagtens kan gå den anden vej igen. Det er jo det, der er ved at ske, når jeg går i studiet med jazzmusikere. Jeg tager en tråd op fra tidligere. Da jeg gik på konservatoriet med trækbasun undrede jeg mig altid over, at der var så langt imellem at andre havde komponeret musikken og til, at jeg selv skrev musikken. Jeg kunne godt se, at der kunne være en kvalitetsforskel, men principielt var der ikke den store forskel. For mine medstuderende var det nærmest uhørt, at jeg både ville spille komponeret musik og selv skrive den. Jeg forstod ikke den nidkærhed, hvormed grænsen mellem at spille og komponere blev forsvaret. Og det var ikke særligt stimulerende med hensyn til at få komponeret noget selv.

– *Du ville selv være skabende og ikke kun udøvende kunstner?*

– Dengang var jeg ikke så bevidst om det. Den bevidsthed er først for alvor kommet, efter at jeg blev optaget på Kunstakademiet.

– *I den sidste novelle i Hun har en altan, »Ræv«, er der en passage, hvor jeget oplyser, at det altid har været optaget af offentligt byggeri. Og det er en tråd, du har fortsat i Rådhus (1997). Vidste du selv, da du skrev »Ræv«, at nu trak det i retning af Rådhus?*

– Overhovedet ikke. »Ræv« er skrevet før *Hun har en altan*. Den er skrevet til en billedkunstnerisk udstilling, og det var sådan set den der var skyld i, at der kom en bog ud af det i 1996. Jeg skrev novellen »Hun har en altan«, som blev bragt i *Ark*, og *Ark* sendte jeg ind til Gyldendal, som opfordrede mig til at skrive resten af bogen. Med *Rådhus* har jeg egentlig taget tråden op fra »Ræv«, det er rigtigt, men det skyldes nok

den konceptuelle bevidsthed, som man lærer på Kunstakademiet i disse år. Bevidstheden om gestusser, fremtrædender og tegn har jeg derindefra, og den har virkelig været god at have. For der er ingen ting, der går fri for den bevidsthed ... Og det klart, at den har været med til at skærpe min opmærksom for eksempel det offentlige. Men det er ikke den offentlige bygning som sådan, jeg interesserer mig for, jeg er ikke arkitekturskribent. Det, der interesserer mig, er min egen position i forhold til den.

– *Kommet så vidt kan man godt sige, at du er meget ...*

– Senfirseragtig?

– *Ja, postmodernistisk selvreferentiel med en klar metabevidsthed. Hvis vi et øjeblik prøver at sammenfatte, så er dit forfatterskab en blanding af noget selvbiografisk og mere konceptuelle principper?*

– Der er en tredje ting, som jeg selv holder meget af, og det er beskrivelser. En af de ting, som jeg bedst kunne lide ved *American Psycho* var Whitney Houston biografien. De der popkunstner-biografier, der fuldstændigt køligt opremser karrierer. Det var jeg totalt fascineret af ... Jeg kan godt lide den encyklopædiske gennemgang af et emne. Peter Høeg har lidt af det, men jeg ville aldrig nogen sinde selv kunne gøre noget sådant. Jeg prøver i stedet at fastholde en anden position. Jeg vil altid insistere på idiotens position i forhold til selve beskrivelsen. Men jeg kan godt lide samfundsbeskrivelse, og jeg kan godt lide interiørbeskrivelser. Sammenligner jeg mig selv med forfatterne af minimalistisk punktprosa, må jeg sige, at jeg kan godt lide den måde, de interesserer sig meget for materialet sprog. Det gør jeg ikke nær så meget selv. Jeg interesserer mig meget mere for nogle ting, der ligger uden for bogen. Et andet eksempel er nogle af de andre kunstnere på Kunstakademiet, som interesserer sig meget for farven og lærredet. Det er ikke ting, der interesserer mig, det er virkelig væsentligt, det er bare ikke mig ... Jeg er konceptualist. Men jeg er dødfascineret af taktilitet og det, som hele tiden undslipper konceptet. Jeg befinder mig et sted imellem de to poler, jeg pendulerer imellem dem, og det repræsenterer sider af livet, som man aldrig nogen sinde vil kunne få til at mødes eller få styr på på samme tid. Man er nødt til at pendulere imellem dem og får derved oplevelser, som er symbolske. Der opstår nogle ting i dette område, der får de gældende betydninger til at kollapse, og det er det, jeg synes er fedt ved idioten.

– *Er idioten det, der undslipper?*

– Idioten er den position, som jeg er interesseret i, fordi det er den, der undslipper forståelsen. Den lader sig ikke begribe. Det er en gammel sandhed, at det er vigtigt ikke at være for klog, fordi så har man først ingen ting forstået. Da jeg skrev *Hun har en altan*, var jeg meget missionsk i min tilgang til stoffet. Jeg ville skabe plads for den form for erkendelse, der hører med til idiotens bevidsthed. Og derfor måtte jeg arbejde med nogle positioner, som jeg syntes var idiotiske i sig selv.

– *Er det den modernistiske idiot, som Per Højholt vel blandt andet i nogle digte kan siges at*

benytte sig af, som du skriver videre på?

– Nej, det er det slet ikke. Jeg synes, at den type idiot forherliger idiotpositionen. Nej, nej, det er en mindre positiv idiot! Det er en idiot, som *ikke* insisterer på indsigter og transcendens. Modernismens idioter er jo fremskrevet med et særligt formål for øje. Det mener jeg ikke, man ser i *Hun har en altan*. Idioten dér skal ikke udstille eller synliggøre noget andet.

– Hun har en altan og i højere grad Rådhus knytter an til en anden linie i dit forfatterskab. Du rækker også ud over dig selv og det rent personlige med dit aktuelle projekt, *Fri Kommune*, der for tiden både udstilles på Galleri Søren Houmann i København og er lagt ud på Internettet. Hvad er *Fri Kommune*?

– Oprindelig blev ideen fremprovokeret af, at jeg sendte spørgeskemaer til rådhusene rundt om i landet for at spørge, hvorfor der stod en skulptur foran rådhusbygningen. I 93 % af tilfældene – og det kan dokumenteres! – svarede man enten slet ikke eller blot meget passivt. De 80 % svarede slet ikke, kun 7 % af alle besvarelsener svarede, at den slags er godt for befolkningen. Den slags svar har jeg det godt med, fordi så er der i det mindste nogen, der står ved tingene, så kan man altid begynde at kritisere dem bagefter. Men for at finde ud, hvorfor det var så svært at svare på dette spørgsmål, ville jeg lave en gruppe mennesker, som kunne simulere de offentlige beslutningsprocesser; for at kunne forstå, hvorfor der opstår huller i det offentliges forklaringsevne, og for at forstå, hvorfor der er så kraftig konsensus på dette område, at skulpturerne nærmest opstiller sig selv, – uden at det bagefter kan rekonstrueres, hvordan det er gået til. Det, der er problemet, er, at der er for megen konsensus. Der er aldrig nogen, der spørger: Hvorfor skal vi have disse skulpturer? For det er jo nærmest indforstået, at det skal man, fordi det har man i de andre kommuner. Da *Fri Kommune* var grundlagt, lavede jeg en afstemningsblanket, hvor man – rent fiktivt – blandt andet skulle tage stilling til, hvordan man fik bygget sit eget rådhus og sådan nogle ting. Om man ville have moderne skulpturer, gammeldags kvindestatuer, mindsten fra befrielsen eller sådan noget. Så afholdt jeg et møde sidste sommer på en udstilling, hvor vi skulle lave beslutningsprocesser og sådan noget. Jeg ved ikke, hvor godt det virkede, de fleste tog det jo bare for pjat, og det var det jo sådan set også, men det havde da en seriøs baggrund. Aktuelt er *Fri Kommune* ved at udvikle sig til noget mere og noget andet. Vi byggede for nylig en skalamodel af *Fri Kommunes* rådhus på Galleri Søren Houmann.

– *Fri Kommune* er lagt ud på nettet og dermed principielt åben for alle med internetadgang. Er åbenhed et overordnet mål i de ting, du har lavet som kunstner?

– Nej. Jeg kan godt lide at have folk omkring mig, og jeg laver ofte konstruktioner med folk omkring mig. Men da vi skulle ned på galleriet for nylig og lave udstillingen, opdagede jeg, at jeg ikke havde så meget at bruge åbenheden til, fordi der kun kom 15 personer ud af i alt 130 borgere. Så skrev jeg til dem, der ikke var kommet, og sagde, at de godt måtte melde sig ud, hvis de kun ville være passive. Problemet med at være

på nettet er, at det forpligter ikke folk. Det fik dem ikke til at komme, og det kan man ikke bruge til noget. Når det et projekt springer ud af denne *virtual reality* er det begrænset, hvor meget man egentlig kan bruge dette forum, virtual reality, til, set i forhold til at skulle lave noget i *analogue reality*. For det, der forpligter i dette land, er fast ejendom og penge. Og venskab i den mere *softe* afdeling. Jeg er jo ikke venner med disse borgere og skylder dem ikke noget, ligesom de ikke skylder mig noget. Fri Kommune er velegnet til at sende spørgeskemaer ud i, men det er ikke velegnet til at mødes i. Der skal nogle helt andre strukturer til, før det vil lykkes. Man skal enten have penge eller venskab for at kunne mødes. Og lige nu er jeg optaget af at finde ud af, hvad jeg skal sætte ind i kommunen for at få den smeltet sammen. Når den er smeltet sammen, er det meningen, at den skal være et fællesskab, der arbejder med fællesskab. Altså spørgsmålene om, hvorfor fællesskab ser ud, som det gør. Hvordan det fungerer internt? Så på den måde kan man sige, at Fri Kommune fortsætter nogle fortællinger, som går ud på at finde ud af, hvilke fortællinger man skal sætte ind i fællesskabet for at få det til at fungere internt.

– Kan man sige, at Fri Kommune dermed er en del af den overordnede debat om det danske demokrati?

– Ja, det har det i hvert fald været indtil nu. I Fri Kommune iscenesættes den måde, det offentlige kommunikerer på. Der er et problem med konsensus: Ser man på landet som helhed, har vi en situation, hvor tingene ser ud på en måde, som ingen rigtig har ønsket. Der er ingen, der står ved beslutningernes konsekvenser – skulpturerne for eksempel. Derfor har vi eksperimenteret med at ophæve demokratiet og vedtaget, at det er en enkelt mand, hvis beslutninger alle borgere skal følge. Tanken er, at konflikter er grundlæggende nødvendige for at kunne starte forfra. Forestil dig at fagbevægelsen blev opløst, og en diktator dikterede 10 kr. i timen. Så skulle du eddermame se folk danne fagforeninger igen, helt naturligt! Men måske vil de ikke komme til se ud, som de gør i dag. Måske vil de komme til at se anderledes ud? De institutionelle maskiner er blevet så store og tunge, at det at lave dem om svarer til at vende en supertanker. Derfor måtte vi starte fra *scratch*. Vi lagde straffeloven ud til en enkelt mand for at se, hvad der skete, hvis han lavede noget fuldkommen sindssygt.

– Ligger der et postpolitisk sigte med Fri Kommune?

– Jeg har over for Kommunernes Landsforenings blad *Danske Kommuner* formuleret, at hvis ikke kommunerne kan finde ud af at stå bag ved det, de laver, så har de et problem. Det skal være sådan, at man kan gå ind på et rådhus fra gaden og spørge receptionisten, hvorfor der står en skulptur uden for og få et svar. Det er *corporate thinking*, men hvis receptionisten ikke kan svare dig, hvem søren kan så? Dette er virkelig et meget udbredt problem i dag.

– Så Fri Kommune og dine bøger er et oprør mod denne situation, mod konsensus, mod den fællesnævner, det offentlige fastsætter?

– Ja, det kan man sige. Hvis jeg skal være en i given sammenhæng, så skal jeg føle, den er vedkommende. Og for at den kan være det, er der nødt til at være en afsender i al interaktion. Og der ingen afsender på nogen af de ting, det offentlige kommunikerer. I dag står jeg, som barnet foran myretuen, på centerpladsen og kigger på menneskene dér. Jeg forsøger at finde ud af, hvordan fungerer det her? Hvorfor står de ting der? Hvorfor går de mennesker derhen? Jeg undrer mig meget over systematikken i det hele. I myretuen har man soldater- og arbejdermyrer og dronningen midt i det hele, og analogt hermed kan man gå rundt i centrene og se mønstre gentage sig på fuldkommen samme måde.

– *Ser du nogen alternativer til dette Danmark, til velfærdsstaten og middelklassen som en mere eller mindre konform gruppe betragtet?*

– Jeg ser klart et alternativ. Og det er fuldstændig eksplicitet i forhold til, hvad kommunen gør. Hvis ikke kommunen kan opstille en skulptur med et slagskrift, der klart og åbent fortæller, hvorfor skulpturen står placeret, hvor den gør, så skal man finde på noget andet. På skulpturen bør stå: »Her står der en skulptur, fordi det er godt for folket«. Det er klart, at det får nogle mærkelige stalinistiske overtoner, men spørgsmålet er, om de ikke ligger der i forvejen, skønt det bare er konsensus, der har det egentlige ansvar for skulpturens opstilling og ikke Stalin. Ekspliciteten kender man for eksempel fra Bodil Koch i 60'erne, som sagde, at politikere skal være parat til at gå gennem ild og vand for deres holdninger. Det vil så sige, at de skal være parat til at tage skraldet fra befolkningen. Det var jo det, debatten om Statens Kunstfond handlede om. Og den blev kørt hjem, fordi der sad nogle visionære folk omkring fonden og gik ind for det, de gjorde. I dag har vi den omvendte verden. Der er ikke en kommune, der tør tage en beslutning som denne, uden at det først høres i befolkningen om det nu er i orden at tage dette skridt. Lad os tage debatten om udsmykningen af Domkirkepladsen i Århus, lad os tage Sverre Fehns Teaterfugl, lad os tage den sorte mur på Rådhuspladsen. Disse tre eksempler viser jo med al ønskelig tydelighed, at ingen politikere tør stå frem og sige, »Vi gør det her, fordi vi har forstand på det. Vi gør det her, fordi vi er sikre på, at det er godt for jer. Det kan godt være, at I ikke kan se det nu, men I vil takke os om 10 år«. Politikere er så bange for deres politiske mandat, at de simpelthen ikke tør gøre noget som helst. Omvendt er folkets stemme udpræget konservativ. Det resulterer i, at vi kører rundt i en utrolig konservativ konsensus og lige pludselig ser folk sig omkring og siger: »Hvad søren er det her? Hvem gider bo her?« På trods af at bymiljøet virkelig er konstrueret meget omhyggeligt for, at det skal passe til folks ønsker og behov. Kernen i det her er manglen på visionære politikere, folk som tør tage et ansvar og som tør tage risikoen for at miste deres taburet.

– *Kan man tale om partipolitik i den traditionelle betydning af ordet i dag?*

– Det mener jeg sagtens, man kan. Men partidisciplinen i partierne gør, at der ikke er plads til visionære personer, hvis holdninger strider imod konsensus.

– Du talte før om politikeren, som skal turde gå gennem ild og vand for sine holdninger. Det må vel så også gælde for kunstneren?

– Det må han eller hun selv om. Kunstnerne er ikke valgt af nogen til at have et ansvar. De repræsenterer ikke andre end sig selv.

– Men netop i denne ansvarsfrihed ligger der vel også et ansvar? Forstået på den måde, at de er fri til noget; et eller andet, som kan være nok så diffust.

– For øjeblikket kører der en debat om, hvorvidt forfatterne skal engagere sig i den offentlige debat eller ej. Det synes jeg ikke, man kan forlange af kunstneren. Friheden udstrækker sig jo også til, at man kan lade være med at være kunstner. Værre er det vel ikke? Man kan lade være med at være forfatter, hvis det er et problem.

– Men udgangspunktet her er hele tiden, at kunstnerne er fri?

– Hvis du stiller mig det spørgsmål, bliver jeg jo politiker, og det er da ikke relevant. Eller også bliver jeg sociolog eller litteraturhistoriker og spørger: »Hvad skal forfatteren?« Det er ikke min opgave at svare på det. Det skal du spørge en statistiker om eller en kritiker ...

– Må jeg så ikke spørge mennesket Pablo om det i stedet for?

– Ansvar er mit eget. Jeg står kun til ansvar over for to instanser: Den ene er mig selv, den anden er Gud. Det er de eneste, der kan dømme. Og hvad vi har af mellemværender, det er min egen sag.

UDDRAG FRA:

DEN DAG VI BLEV FRIE

UDKOMMER SEPTEMBER 1998

De mystiske tilstande havde øjensynlig bredt sig til hele byen. Folk gik rundt og snakkede om mærkelige bøger og excentriske katte med en mine, som med slet skjult fryd skulle udtrykke forskrækkelse. I virkeligheden bekom det hele de fleste mennesker godt. Der var noget at tale om. Og snakken gik. I bussen, hvor folk ellers aldrig plejede at tale sammen; på restauranter, hvor folk nu pludselig snakkede hen over bordene med gæster fra andre selskaber; på byens pladser, der nu også i det klamme efterår kunne blive samlingssteder for mennesker fra hele byen. Og entusiasmen lyste ud af ansigterne på folk, når de med dramatisk og lavmælt røst diskuterede rygterne om de store bål, der havde brændt i flere dage, og hvor hundredtusindvis af ubrugelige bøger efter sigende skulle være blevet kastet på. Enkelte talte om revolution og regeringskup. Andre om dommedag, Adolf Hitler og at dette blot var begyndelsen på enden. Alt efter temperament. De mere letsindede glædede sig løssluppet over, at der i det mindste skete noget. *Ha!*, sagde de til de nervøse gemytter og knejsede i intellektuelt hovmod. Således syntes hele byen at danse i liv og følelser.

Som sædvanlig stod der ingenting i aviserne om disse hændelser. Der stod ikke et ord om bogbrændinger, ikke et ord om bare én eneste af de mystiske ting, som mange folk efterhånden måtte have oplevet. Rygterne svirrede i byen og man måtte indhente nyheder om det skete på gaden og ikke i byens nyhedsmedier. Nogle af rygterne antog efterhånden temmelig utrolige dimensioner, som f.eks. historien om en kat, der havde lært at tale. Det var en historie, som mange folk kunne genfortælle, mens ikke en eneste af dem selv havde hørt så meget som et »øh« fra en katts mund. Derfor tog vi det ikke alvorligt i sig selv. Det måtte være det rene opspind. Derimod tog vi tonen, hvormed historien genfortaltes alvorligt. Den var ikke, som den ville have været før i tiden, fulgt af den ironiske skepsis som enhver god løgnehistorie af galaktiske dimensioner burde være ledsaget af. I stedet gaves historien til bedste med en besynderlig tom begejstring. Som om det var den naturligste ting i verden. Som om det bare var en af den slags vidundere, man kun kan takke livet i al dets blomstrende uforudsigelighed for.

Der syntes samtidig ikke længere at være nogen, der ville tale om de mange bogbrændinger i dagene efter opdagelserne. Og der var ingen, der ville indrømme, at

man savnede de aviser, arkiver og fortællinger, som man simpelthen ikke var i stand til at rekonstruere efter dels hukommelsen, dels de intakte bidder, der snart samledes ind fra rundt omkring. Og der var ingen, der ville vide af at lade sig gå på af den manglende aktuelle mediedækning af dét, der i vores øjne var umulig at overse. Det var måske, som om man i virkeligheden ikke ønskede at hæfte sig ved dette. Det kunne i hvert fald være besværligt at gå rundt og huske på, for der var ingen, der kunne forklare de mystiske hændelser. Der var ingen, der kunne rede trådene ud, så man kunne få en samlet forståelse af, hvad det var der var hændt. Derfor var man begyndt at koncentrere sig om at se fremad; ja, fremtiden var blevet et modeord, som gik igen i alle analyser, damebladsartikler, politikertaler og livsstilsforudsigelser. I virkeligheden, sagde mange, var det – når man så bort fra de upraktiske aspekter ved, at så megen viden forsvandt på én gang – egentlig ganske positivt, dét der var sket. En aldrig før kendt dynamik var opstået af det dødvande tekstforbistringen havde skabt. De nye tider var de nye realiteter – og folk syntes egentlig glade for det – det var, som om de lidt mere kunne opfinde fremtiden selv.

FORORD

»De dødeliges kunst er deres håb. Den er deres rækken ud over tid og rum, deres løsen til tingenes indre«. Således tænker Gud, mens hans enorme glashånd plukker mælkebøtter fra en eng nær motorvejen, hvor du i det samme kører forbi.

AFTENKLOKKEN

Jeg er ikke sindssyg. Jeg er bestemt ikke morder. Jeg lytter til en suite af Gustav Holst. Jeg er rolig. Alt i køkkenet er på sin rette plads. Krydderierne på hylden, knivene i blokken, bestik og service i skuffer og skabe. Ingen opvask. Fuglekvidder fra gården.

Jeg har mange sko: 2 par pæne, blankpudsede sorte sko med forholdsvis spidse snuder, det ene med tyndere sål end det andet. 2 par brune sko, det ene par med forstærkende læder på snuderne. 1 par sorte sko med tykke såler og metalbeslag på hælen. 1 par mørkeblå (næsten sorte) sikkerhedssko. 1 par travestøvler, mange år gamle, men velholdte (slidte snørebånd, naturligvis). 2 par støvler med højere hæle, det ene med flade snuder, det andet med spidse. Jeg bryder mig ikke om gummisko. Har et par løbesko, som aldrig bliver brugt. Jeg løber ikke.

Stykket af Holst bliver kraftigere. De dybeste blæsere puster store blå og grønne bobler, strygerne danner violette flader og fløjternes gule takker slynger sig som flammer. Det hele holdes fast af slagtojs pletter af sort. Uden anspændelse presses dråber af mine øjne.

Der er intet, jeg ikke forstår. Intet, jeg ikke kan overskue. Alt i køkkenet er på plads. Jeg har alle de sko, jeg kunne ønske mig. Jeg nyder et stykke af Holst.

Blokken, skosnuder, violet. Aftenklokken.

Jeg er ikke morder, ikke sindssyg.

JEG FAVNER ET TRÆ

Jeg favner et træ. Jeg står dér, langt inde i skoven og favner et stort træ. Jeg mærker de fugtige blade under mine fødder og aftenduggen, der falder på mine magre skuldre. Hører svagt motorvejens biler. Jeg fryser i skumringen, men i forvejen smerter jo hele min krop.

Jeg tog afsted alene. Uden nogen ting, uden nogen ven. Ingen besked om hvor jeg er. Stillede cyklen (gammel, sort, herre) i skovbrynet. Jeg tænkte, det var bedst sådan.

Dugdråberne på mit træ samler sig til små lodrette floder. Fuglestemmerne er forstummet, kun en gøgs kraftfulde tenor trænger gennem et fjernt sted fra. En bille kravler over min fod.

Snart kommer hun, uden jeg opdager hvorfra. Bladene stumme under hendes fødder. Og smuk vil hun være, med langt sølvgråt hår. Jeg kender hende ikke. Jeg genkender hende. Hun stiller sig på den anden side af mit træ, favner det. Hendes hænder om mine smalle håndled. Når mørket bliver tættest forsvinder vi i det.

TID

i indflyvningsruten over landet
i det tidlige forår
med drivhusene lysende i mørket

den samme rute
engang
et bål på klinten ved kirken
der synger en gammel kvinde længe
for at bringe nyheder
over store afstande på heden
til en flok
der betaler for at høre nyt

FORM

ingen møbler
tænker en stol
og stolen er her

tænker en grøn plante
i vindueskarmen
planten er her
samtidig
bliver jeg en anden form

opløser planten

står i sneen
i skumringen
står i skovbrynet
ser ud over markerne
min ånde bliver synlig i kulden
er et rovdyr
under visse omstændigheder
stuevarm
og lidt bedøvet af behagelighed

at give slip
helt ud i neglene

MUSIK

går gennem det mørke hus
et sted sidder en dukkefører
og trækker i trådene
det lyder som svag musik

en plante gror op
består af vibrerende lys
lader blikket følge stænglen
op til en blomst
der folder sig ud
på min pande

sætter mig foran lyscirklen
lægger min hånd ind under tøjkanten
ved halsen

lyset falder på hans ansigt
da han vender sig

PUNKT

lun fugtig oktober
op ad dagen kommer solen frem

i ro
min beholdning af svampe
plukket i skoven
tørret i glas

sidder
i stuen skrå sol
belyst
lader op

bevis
at det ikke er mig
der sender signaler
gennem telefonnettet

har en lyd

herfra en allé
til verdens ende

er gået i brand
som de røde blade
der falder forbi vinduet

ud

over metallisk lyd

de indre kirkeklokker

mod aften og hjem

han er i tjeneste hos dronningen

hun planter blomster i jorden

hvor hendes mand stod og spejlede sig

hans sko klemmer

konfirmationsskoene er blevet for små

tøjet er sort med flæser ved ærmerne

der begrænser bevægelserne

han går ned

over engen

åen er løbet over sine bredder

der står han i skumringen

engen frosset

himlen er så rolig som malm

han tænder bål

dronningen ser hans silhuet og bålet

fra vinduet

BIDRAGYDERE # 17

ROBERT CHRISTENSEN, f. 1973, bor i Århus: Digte i *Hvedekorn*.

RENÉ FANØ CLAUSEN, f. 1971, bor i København: Debut.

RENÉ JEAN JENSEN, f. 1971, bor i København. Digte i antologien *20 under 30 til 90'erne* (Borgen, 1991), *Hvedekorn* og *Ildfisken*. Elev på Forfatterskolen.

PABLO HENRIK LLAMBIAS, f. 1964, bor i København: Debuterede med novellesamlingen *Hun har en altan* (Gyldendal, 1996) og har siden udgivet *Rådhus* (Gyldendal, 1997). Hjemmeside: <http://hjem.get2net.dk/Fri.Kommune/>

METTE GARFIELD MORTENSEN, f. 1970, bor i Vanløse: Digte i *Hvedekorn*.

BODIL NIELSEN, f. 1945, bor i Ålborg: Digtsamlingerne *Min søster og mig* (Attika, 1980), *Kaffe og flødekager* (Lyrikcafeen, 1981), *Følfodens love* (Attika, 1982), *Tordenkaffe* (Tiderne Skifter, 1984), *Jasigerens weekend* (Attika, 1985), *Persona* (Tiderne Skifter, 1986), *Fase* (Tiderne Skifter, 1989) og *I min tid* (Attika, 1996).

SØREN SØGAARD-JENSEN, f. 1959, bor i Århus: Lyd/poesier i *Van Gogh* (nr. 2, 1995), *Invoknito til International Kulturuge*, Aarhus Universitet (1996) og *Orakel til Lyd/galleri*, Rådhuspladsen i Kbh. (1996) – alle med lydkunstneren Arne Fich. *Tempestas*, koncert på *Museet for Samtidskunst* (1996) med Arne Fich og teaterkomponisten Øiwind Weingarde.

GRZEGORZ WRÓBLEWSKI, f. 1962, bor i København: Tre digtsamlinger udgivet i Polen. Debut 1992. Digtsamlingen *Siesta på Nørrebro* (Brøndum/Aschehoug, 1994, oversat af Janina Katz og Uffe Harder).

EPILOG

Et stykke kød sætter sig
den trettende maj år syttenhundrede rent
fast i Viborgbispen Henrik Gerners
hals.

Erkendende hurtigt sin skrøbelige
udødelighed, lægger han sig, befalende,
sovende hen, Gud sin sjæl i vold op
i kisten

et møbel

som formentlig også tjente

som gemmested

for kager.

